

Daňové zatížení lihu: srovnání Česka s Německem a Rakouskem

ALCOHOL TAX: COMPARISON BETWEEN THE CZECH REPUBLIC, GERMANY, AND AUSTRIA

Michaela Bystrická, Jan Pokorný – Západočeská univerzita v Plzni

Spotřební daně představují tzv. daň z neřesti. Ekonomickým opodstatněním této daně je potírat negativní jevy, mezi které patří užívání výrobků s negativním dopadem na zdraví společnosti (alkohol nebo cigarety) a životní prostředí (motorové oleje) (1).

Ke spotřebním daním zaměřeným na alkoholické nápoje patří v České republice spotřební daň z lihu, která v důsledku konsolidačního balíčku z roku 2023 v období let 2024 až 2026 narůstá. Toto navyšování je možné dát do souvislosti se zájmem na zvýšení příjmů do státního rozpočtu a motivací ke snížení spotřeby alkoholu. Je to však v rozporu, jak podotýkají NEBESKÁ, BABKA A ZEMAN (2), s dlouhodobým opomíjením tichého vína, které podléhá sazbě 0 Kč za hektolitr, prakticky tedy nedochází ke zdanění tohoto výrobku.

Cílem tohoto článku je srovnání daňového zatížení mezi Českem, Německem a Rakouskem. Tato oblast není typicky srovnávána, oproti Polsku, které je spojováno s nižšími daněmi. Výhodnost nákupu v zahraničí je ovšem determinována vzdáleností.

Evropská harmonizace

V případě spotřebních daní dochází ze strany Evropské unie k harmonizaci, která má vést ke sblížení jednotlivých daňových prostředí, resp. stanovuje základní náležitosti. Cílem procesu je odstraňování rozdílů mezi členskými zeměmi, a tedy sjednocení pravidel.

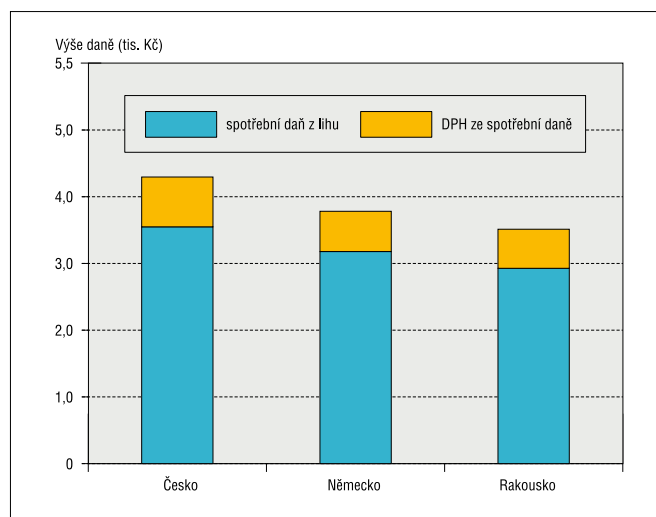
Tento proces je dán postupným vývojem legislativy, kdy prvním relevantním právním aktem je směrnice Rady 92/12/EHS z 25. února 1992, o obecné úpravě, držení, pohybu a sledování výrobků podléhajících spotřební dani. Ta byla nahrazena o 16 let později směrnicí Rady 2008/118/ES z 16. prosince 2008 o obecné úpravě spotřebních daní. Aktuálně je účinná směrnice Rady 2020/262 z 19. prosince 2019 (3).

Proces harmonizace pravidel platných pro členské státy Evropské unie se zaměřuje především na dvě oblasti. První je představována předmětem zdanění, které stanovuje, co podléhá zdaňování; kromě alkoholických nápojů se jedná i o energetické komodity a tabákové výrobky. Druhou oblastí je minimální sazba, ta stanovuje minimální zdanění daného výrobku z titulu spotřební daně. Nelze ovšem opomíjet, že pro konečného spotřebitele je významný i vliv daně z přidané hodnoty, která je počítána ze základu daně obsahující také spotřební daň.

Mezi harmonizované alkoholické nápoje patří víno, pivo a lih. V případě vína není sazba stanovena, což se promítá i v české legislativě. U lihu dochází ke stanovení sazby na 550 až 1 000 eur za 1 hl čistého ethanolu, což znamená, že minimální sazba musí činit 550 eur ve všech členských státech Evropské unie. Snahou je však navýšit tuto sazbu na 1 000 eur, kdy pod tuto úroveň bude možné mít jen z historicky nižší sazby, které se mohou při změně jen zvyšovat.

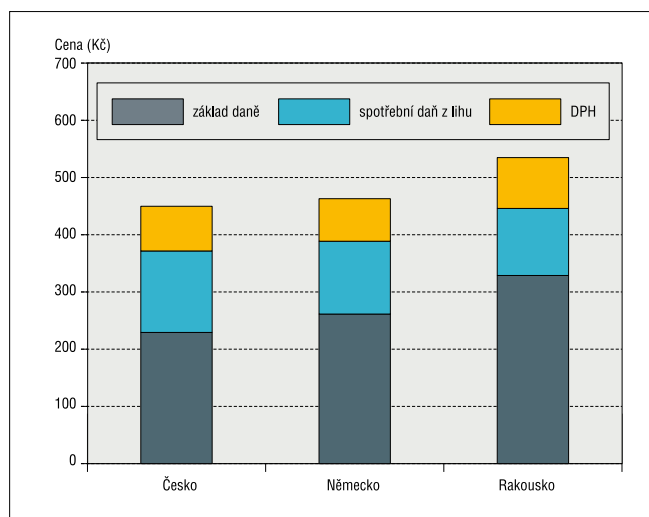
Kromě uvedeného stanovují evropská harmonizační pravidla i možnosti snížené sazby pro malé lihovary, přičemž množství

Obr. 1. Srovnání daňové zátěže

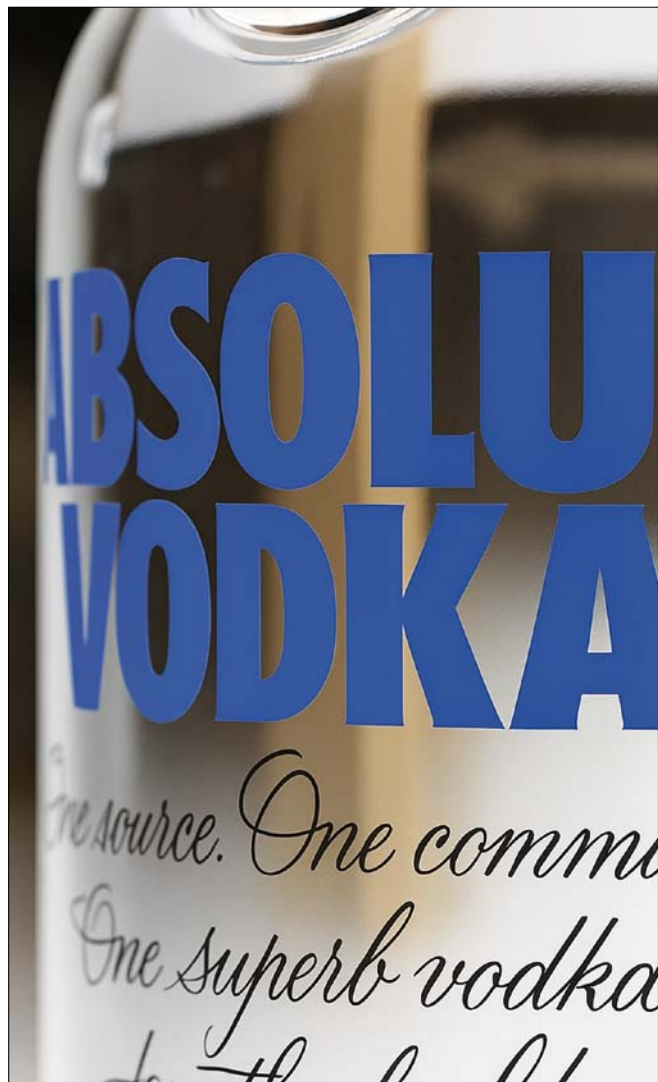
Pramen: vlastní výpočet (2025)

Obr. 2. Celková cena s daňovou zátěží 1 litru 40% vodky

Pramen: vlastní výpočet (2025)

Obr. 3. Cena a daňové zatížení byly porovnány u vodky Absolut

vyrobeného čistého alkoholu nesmí ročně překročit 10 hl. Toto snížení nesmí dle směrnice být vyšší než 50 % národní sazby spotřební daně (5).

Srovnání vybraných zemí

Pro srovnání výše zdanění v Česku, Německu a Rakousku je vybrán alkohol skrývající se pod označením nomenklatury 2207, kam spadá čistý líh, který je obsažen v alkoholických nápojích jako vodka nebo gin, a to pro rok 2024. Pro srovnání je využito zákonů č. 353/2003 Sb., Alkoholsteuergesetz 1838/2022 a Alkoholsteuergesetz 703/1994 v platném znění.

První přístup srovnání je uvažován bez ceny, tudíž nebereme v úvahu odlišnou cenovou základnu v daných státech. Obr. 1. tak ukazuje výši daňového zatížení lihu v korunách českých (pro přepočet sazby v Německu a Rakousku je využit kurz k 1. září 2025, který činí 24,4 Kč za euro).

Sloupce grafu se dělí na dvě části, kterými jsou spotřební daň z lihu za 1 hl čistého ethanolu a výše daně z přidané hodnoty pouze z předchozí daně. V obou případech se ukazuje, že sazby jsou nejvyšší v Česku, kdy spotřební daň z ethanolu přesahuje 35 000 Kč, na rozdíl od Německa a Rakouska. V případě daně

z přidané hodnoty pak má Česko 21% sazbu, oproti německé sazbě 19 % a rakouské na úrovni 20 %.

Ukazuje se tak, že daňové prostředí v České republice zvyšuje oproti konkurenci (Německo a Rakousko) cenu alkoholu, čímž oslabuje svou konkurenční pozici v příhraničí. Toto konstatování je ovšem nutné zasadit do širšího ekonomického rámce.

Kromě stanovení relativně vyšší sazby u obou daní spočívá rozdíl mezi zeměmi zároveň v tom, že Česko nevyužívá u spotřební daně z ethanolu sníženou sazbu. V případě Německa je možné využití snížené sazby pro malé palírny do produkce 3 hl čistého ethanolu, resp. pro kotlíkové lihovary do 4 hl a malé nezávislé palírny do 5 hl produkce čistého ethanolu. Jisté zvýhodnění má i Rakousko, avšak jen pro tzv. uzavřené lihovary s produkcí do 100 l čistého ethanolu.

Druhým sledovaným kritériem bylo porovnání reálné ceny vybraného výrobku (obr. 2.), která byla v rámci pohraničí zjištěna. Pro tento účel byla použita vodka Absolut o objemu 1 l s 40 % ethanolu (obr. 3.). Z tohoto srovnání je patrné, že nejnižší je cena v Česku, kde je však míra nepřímého zdanění (spotřební daň z lihu a daň z přidané hodnoty) nejvyšší a činí na vybraný výrobek 49 % ceny. U Německa je cena o něco málo vyšší a nepřímé zdanění klesá na 43 % ceny. V případě Rakouska, kde je cena nejvyšší, pak míra nepřímého zdanění činí 39 %. Nejnižší cena v Česku je tedy docílena pouze díky tomu, že je zde cena vlastního výrobku (základ daně) nejnižší.

Při porovnání ceny s Německem ovšem nelze hovořit o konkurenci, která by motivovala k nákupům v Česku. Ovšem na hranici s Rakouskem je situace odlišná, neboť cena je vyšší o téměř sto korun, což už by mohlo vést ke konkurenci ve prospěch ČR, avšak s přihlédnutím k vzdálenosti spotřebitelů.

Závěr

Cílem článku bylo srovnání trojice zemí s ohledem na možné konkurenční prostředí v oblasti daňového zatížení ethanolu, které je prováděno skrze nepřímé zdanění spotřební daní a daní z přidané hodnoty. Obě daně podléhají harmonizaci ze strany EU.

Výsledky ukazují na relativně vyšší nepřímé daňové zatížení v Česku u lihu, což snižuje konkurenční výhodu v příhraničí oproti Německu a Rakousku. Tento aspekt má vliv na výběr příslušných daní, resp. úniky do zahraničí. Při srovnání s ohledem na cenovou relaci se ukazuje, že na česko-německé hranici nelze hovořit o cenovém konkurenčním prostředí, což ovšem neplatí pro česko-rakouskou hranici, kdy cena včetně daňového zatížení je příhodnější v České republice. Zvyšování zdanění v Česku by pak mohlo vytvářet cenovou výhodu pro Německo, což by mohlo vést k podobné situaci, jaká je na česko-polské hranici. Mohlo by tak docházet k prohlubování výsledných cenových rozdílů mezi pohraniční oblastí a vnitřním územím, což by se odrazilo i v lokalizaci výběru spotřební daně z lihu.

Tento příspěvek byl podpořen projektem SGS-2023-007 „Aktuální výzvy a problémy moderní společnosti pohledem financí a účetnictví“ na Fakultě ekonomické Západočeské univerzity v Plzni.

Souhrn

Spotřební daň slouží ke zdanění produktů, které mají negativní dopad na zdraví nebo životní prostředí, jako je alkohol a pohonné hmoty. Cílem článku bylo srovnání daňového zatížení ethanolu

v České republice, Německu a Rakousku. Zdaňování ethanolu je přitom částečně v těchto zemích harmonizováno prostřednictvím Evropské unie, která stanovuje předmět daně nebo minimální sazby. Kromě spotřební daně má vliv na výši zdanění lihu i daň z přidané hodnoty. Bylo poukázáno na to, že Česká republika má nejvyšší sazby pro nepřímé zdanění jak u spotřební daně z ethanolu, tak u daně z přidané hodnoty. To snižuje daňovou konkurenci zvláště v pohraničí. Při využití reálné ceny bylo ukázáno, že nejnižší cena vybrané komodity (1 l vodky s 40 % alkoholu) je v České republice, mírně vyšší cena je v Německu a nejvyšší v Rakousku. S nárůstem ceny zároveň dochází k poklesu nepřímého zdanění. Ukazuje se tak, že konkurenční prostředí může panovat na hranici mezi Českou republikou a Rakouskem, ale není to dáno nižší daňovou zátěží.

Klíčová slova: lih, spotřební daň, daň z přidané hodnoty.

Literatura

1. PIWOWARSKI, R.: The excise duty gap on tobacco products in Poland. *The Polish Statistician*, 68, 2022 (9), s. 1–14.
2. NĚBESKÁ, O.; BABKA, O.; ZEMAN M.: Vliv navýšení spotřebních daní z lihu v roce 2024 na míru zdanění spotřebitelů. *Listy cukrov. řepař.*, 140, 2024 (5–6), s. 212–217.
3. ANGERER, J.: *EU Indirect Taxation: VAT and Excise Duties*. Brusel: European Parliamentary Research Service, 2024.
4. CNOSSEN, S.: Alcohol taxation and regulation in the European Union. *Int. Tax and Public Finance*, 14, 2007 (6), s. 699–732.
5. NERUDOVÁ, D.: *Daňová politika v Evropské unii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 228 s., ISBN 978-80-7552-682-3.

Bystrická M., Pokorný J.: Alcohol Tax: Comparison Between the Czech Republic, Germany, and Austria

Excise duties are used to tax products that have a negative impact on health or the environment, such as alcohol and fuel. The aim of this paper was to compare the tax burden on alcohol in the Czech Republic, Germany, and Austria. The taxation of alcohol is partially harmonised in these countries due to the European Union, which sets the subject of the tax and minimum rates. In addition to excise duty, value-added tax also affects the level of alcohol taxation. It has been pointed out that the Czech Republic has the highest rates of indirect taxation for both excise duty on alcohol and value-added tax, which reduces tax competition, especially in border areas. Using real prices, it has been shown that the lowest price of the selected commodity (1 L of vodka with 40% alcohol) is in the Czech Republic, with a slightly higher price in Germany and the highest in Austria. As the price increases, indirect taxation decreases. This shows that a competitive environment may exist on the border between the Czech Republic and Austria, but this is not due to a lower tax burden.

Key words: alcohol, excise duty, value added tax.

Kontaktní adresa – Contact address:

Ing. Mgr. Jan Pokorný, Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická, katedra financí a účetnictví, Univerzitní 2762/22, 301 00 Plzeň, Česká republika, e-mail: pokorny@fek.zcu.cz